

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an
3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.
Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.
Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescă-politică.

Insertiuni

Un şir garmond:
o dată 7 cr., a dóua órá
6 cr., a treia órá 5 cr.,
şi de fiesce care publi-
caţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea,
să se adreseze la »Red-
acţiunea şi Admini-
straţiunea Unirii»
în
Blaş.

Anul VII.

Blaş 28 August 1897.

Numórul 36.

La adunarea Asociaţiunei.

În zilele acestea, în cari Asociaţiunea ţine adunarea sa generală, e lucru firesc, dar e şi de lipsă, ca atenţiunea noastră să se îndrepte la această instituţiune, care ea singură ne-a mai rămas, deschidându-şi braţele pentru toţi şi dându-ne ast fel prilej, ca prin cultură naţională să asigurăm conservarea şi dezvoltarea individualităţii noastre naţionale.

Prin asta am relevat în de ajuns şi însemnătatea Asociaţiunii si datorinţa sfintă, ce o are tot Românul, de la vîlădică până la opincă, de a intra în sinul acestei societăţi. Nu ne indoim a afirma, că nu este şi nu póte fi Român cu dragoste de neam, care într'un chip ori altul nu face parte din Asociaţiune.

Dar óre n'am riscat prea mult prin afirmarea acésta? Este óre permis a declara de bunî Români numai pe acele câte va sute de persóne, cari fac parte din Asociaţiune, şi de rîi Români sutele de mii, cari nu fac parte din Asociaţiune, dar alcătuesc némul românesc din acésta patrie?

Durere, așa este. Atunci, când e vorbă de Asociaţiune, de cultura naţională, abia sînt câte va sute de inşi, cari se înroléză sub stindard, ér sutele de mii staū la o parte, parcă ar fi vorbă despre cultura Zulukafferilor.

Ei bine! Așa dară să înfierăm pe cei ce de parte staū de Asociaţiune?

Să luăm lucrurile, cum sînt. Dacă privim lucrurile din punct de vedere principial și abstract, a bună samă nu pot ține cont la recunoscința generațiilor viitoare aceia, cari din ori ce pricină absenteză de la Asociațiune. Când e vorbă de cultura, de progresul și mai pe sus de tóte, de — conservarea némului tēu, atuncia nu este causă, care să te dispenseze de la conlucrare. Numai cât nu trebuie să uităm, că sîntem ómeni, că mulțimea are lipsă de a fi însuflețită și condusă, și că pe cea mai mare parte a ei o preocupă grijile zilnice, așa în cât nu prea aū timp de a se gândi la idealuri, ci se însuflețesc pentru ceea ce vėd, că folos practic le aduce.

Étă cum trebuie să privim lucrurile, când voim, să pronunțăm judecată asupra fenomenului atât de dureros și rușinător, asupra faptului, că Asociațiunea e atât de miserabil spriginită și îmbrățișată.

E tocmai un an, de când între auspicii așa de fauste am trecut hotărrele vechiului Ardeal în firma credință, că vor trece cel puțin zece ani, până când vom puté ține o adunare generală éráși în părțile ardelenesci. Și ce vedem? Azi ne intrunim în centrul Ardealului și din Ungaria n'am fost invitați măcar.

Nici atâta nu e de ajuns. În tot decursul anului espirat nu s'a întemeiat nici un singur despărțemint nou în

părțile ungurene, și nu numai că nu s'a întemeiat, dar nici nu s'a încercat.

În fața unor asemenea fenomene să ne punem, datorî sîntem, să ne punem întrebarea: Unde e cauza acestui trist fapt?

Vor zice unii: E temperamentul poporului românesc; se însuflețesc iute, apoi s'a gătat: foc de paie.

Alții vor zice: Causa e depresiunea generală, ce a urmat în viața noastră publică după escităriile anilor din urmă.

Noi vom zice: Să cercăm réul și airia, nu numai în popor. Tocmai în anii din urmă am vėdut, că poporul e susceptibil de idei mărețe, că ține mai mult ca ori când la némul seū și că e perseverant, dacă — are conducători înțelepți.

De aici pornind vom zice, că pricina, pentru care nu înflorește Asociațiunea, se află în mare parte și în conducere, în spiritul și în direcțiunea, în care lucră cei din centru.

E de parte de noi de a invinui persóne ori de a suspiționa intențiunii. Avem cel mai mare respect și față de persónele singuratice și față de intențiunile lor. Ceea ce nu ne place, e spiritul, e direcțiunea lucrării.

Să nu fie cu supérare, — dar fără de a tăia în rană n'o poți vindeca, — noi sîntem siliți a mărturisi, că Asociațiunea de la întemeierea sa și până astăzi n'a făcut absolut nimica pentru marile masse ale poporului nostru.

Feuilleton.

Relațiunile eclesiastice ale Românilor din Ungaria și Transilvania în vécul al XV-lea.

(Continuare.)

Întrebarea principală, ce astéptă deslegarea, este, că óre biserica saū episcopia *Galicensă* (saū *Galatiensă*, cum afirmă Clain) fost-a saū ba în Transilvania ori în Ungaria, ori dórá aceea este de a se cerca a fară de teritoriul acelor țeri, și e identică cu episcopia *Galicensă* respective *Haliciensă* situată în Rusia mică lângă rîul Nistru.

Istoricul *Pesty Frigyes*, care nu vre să soie de episcopie de rit oriental din țară în tot decursul vécului al XV-lea, fără a statori ori cel puțin a indica, că ce oraș ori loc este de a se înțelege sub „*episcopus Galliciensis*“, din documentul estradat de către Voivodul I. Pongraț la 1469 pentru episcopul *Macariū*, — numai aceea afirmă, că acel episcop a fost din *Galiția*. Motivul? Că dacă era episcop din Ungaria ori Transilvania, nu ar fi avut lipsă de concesiunea dată prin I.

Pongraț pentru incassarea tacselor de la preoții români.

Istoricul *Érdújhelyi* recunóscce, că scriitorii nu cunosc episcopia *galiciensă*, ci numai *haliciensă*, dară episcopia *haliciensă* din Galiția încă la 1375 s'a ridicat la dignitate *mitropolitană*, carea mai apoi la 1412 s'a strămutat la *Lemberg*. Episcopia respective *Mitropolia haliciensă* a fost de rit *latin*, érá nu *grecesc*, prin urmare nu póte să fie indentică cu episcopia *galiciensă* a lui *Macariū*.

A fost înse în *Halic* și mitropolie de rit *grecesc*, carea mai apoi s'a incorporat cu Archiepiscopia *Chievului*, carea s'a numit și a *Haliciului*, — rămânēnd în *Halic* numai vicariat arhiepiscopesc.

Archiepiscopia acésta înse a fost *schismatică*, și pe timpul bullei pontificelului Paul II Archiepiscop în Chiev-Halic a fost *Gregoriū*, érá nu *Macariū*. A fară de acésta *Macariū* din bulla pontificală a fost *episcop adevérat*, érá nu numai *vicar*. Prin urmare acel *Macariū* n'a putut să fie identic cu *vicariul* din *Halic*.

După ce constatéză aceste fără a afla basă sigură istorică, cercă un alt expedient. Pune adecă ipotesa, că după ce în vécurile XIV—XV pentru locuri de acele, unde aū

locuit în massă popor schismatic, pontificii pe unii călugări i-aū denumit de episcopii, fără să fie fost *sistemizat beneficiul* episcopesc. a fost *posibil*, ba chiar *verosimil*, că după ce pontificele a cunoscut, că Rutenii aū aplicare pentru îmbrățișarea unirii, pe un anumit călugăr l-a denumit de episcop cu titlul „*haliciens*“, și acésta mai ales din acel motiv, că pe Ruteni o reminiscință pie îi lega de scaunul și de numirea Archiepiscopiei din *Halic*.¹⁾

Acésta este tótă argumentarea lui *Érdújhelyi* pentru episcopia „*galiciensă*“. Adecă și dînsul cercă residența acelei episcopii a fară de Ungaria și Transilvania, înse așa, că pe uniții de pe teritoriul dieceselor *Orădi*, *Agriei* și *Transilvaniei* îi supune iurisdicțiunii aceluși episcop, care să fie reședut a fară de țară.

Din parte-mi nici una din aceste dóuē asertiuni nu pot accepta, pentru că nu sînt basate pe dovedii istorice, cel puțin aproximativ probátore, ci numai pe ipotese și deducțiuni arbitrare, contrare chiar contextului bullei citate.

Din contră susțin, că biserica saū

¹⁾ Katholikus Szemle 1877. I. füzet p. 28 ut.

Școala de fete e făcută pe sama unei clase foarte restrinse a nămului nostru. Organul Asociațiunii puțin a luminat straturile poporului, ba nici pe inteligență n'a prea încălzit-o cu multe raze. Stipendiile foarte puține nu prea pot veni în socotință, mai virtos dacă vom mai reflecta și la felul împărțirii lor.

Ei bine! Pote fi mirare, dacă între asemenea împrejurări masele mari ale poporului, dar nici inteligența nu se prea însuflețesc pentru Asociațiune?

Și acum pentru a însufleți poporul, să mai facem și localuri de petrecere pe sama domnilor din Sibiu?

Statutele nouă ale Asociațiunii sînt aprobate. Aceste statute asigură Asociațiunii un cerc mai larg de activitate și mișcare mai liberă.

Să profităm de moment! Să delăturăm toate cauzele răului și să deschidem cu nouăle statute o epocă nouă în viața Asociațiunii!

Iubileu. — Pe cum aflăm din foi ungueresci, P. S. S. bunul Arhiepiscop de Oradea Mihail Pavel în 26 Ianuarie 1898 își serbează jubileul aniversării a 25-a de la consacrarea sa întru episcop. Pe noi oficiul diecesan nu ne-a învrednicit a ne informa nici măcar cu un cuvînt despre serbătorea această apropiată, de și ea cu drept cuvînt se poate privi de serbătorea întregii provincii bisericesci. Din cauza aceea și următorul cercular putem să-l reproducem numai după foi ungueresci:

În Christos iubiți frați!

Tote instituțiile culturale ale diecesei, cari sa născerea sa gradul dezvoltării de astăzi au să-l mulțămescă dărnicii Escelenței Sale Reverendissimului Episcop diecesan al nostru Mihail Pavel, vor mărturisi ore când următorimii ca tot atâtea monumente puternice nu numai despre nesecata lui iubire de jertfă, ci și despre zelul acela apostolic și despre sentimentele acelea nobile, cari sînt

nesecatele isvôră, din cari isvôresce proverbiala dărnicie a Iubitului nostru Arhiepiscop.

Nu e aci locul, ca să se preamărescă cu cântări de laudă beneficenta acestui Prelat, care ca și cum ar trăi, numai ca din rezultatele sirguinței sale de fer și ale abnegării de sine să potă aplica zilnic tot mai mult spre înflorirea diecesei sale, căci cel ce cunoște modestia lui, acela știe și aceea, că chiar aplausele și serbătoririle sînt lucrurile, cari îl genază.

Înse virtuțile acestea, cari formază o parte așa de potrivită a arhiepiscopului, nu numai că nu pot face, să amuțescă recunoștința adânc simțită a diecesei față cu binefăcătorul ei cel mai mare, ci mai virtos impun diecesei datorința de a exprima pe față recunoștința această a sa cu tot prilejul, ce se îmbeie.

De atare prilej ne va servi nouă și ziua de 26 Ianuarie 1898, ziua aniversară a 25-a a consacrării Escelenței Sale întru episcop, a cărei antecedente o formază a) hotărîrea Maiestății Sale imperiale și apostolice regescei Francisc Iosif din 11 Septembrie 1872, prin carea s'a îndurat preagrațios a numi pe Escelența Sa episcop, și b) acea bullă apostolică a Pontifului de pie amintire Piu IX din 23 Decembrie 1872, prin care s'a îndurat a preconisa pe Escelența Sa de episcop.

De aceea mai înainte de ce ar pute să se sevărsescă această cu solemnitate încă și mai mare în 26 Ianuarie 1898, ziua consacrării Escelenței Sale întru episcop, până atunci în toate bisericile parohiale ale diecesei în 11 Septembrie a. c., ziua aniversară de la numirea Escelenței Sale de episcop, pe cum și în 23 Decembrie a. c., ziua aniversară a preconisării Escelenței Sale întru episcop, era în bisericile filiale în ambele casuri în ziua următoare are să se aducă Domnului cerului jertfa liturgică de mulțumită împreună cu „Te Deum“, la care în Dumineca premergătoare să se cheme și credincioșii, ca și ei împreună cu Frățiile Vostre să rostescă rugăciune ferbinte cătră

preabunul Dumnezeu pentru îndelunga viață, sănătatea și fericirea Iubitului nostru episcop Mihail, care abia în 18 ani, de când stă în fruntea diecesei greco-catolice de Oradea Mare, singur a concurs la înmulțirea fundațiilor diecesane cu mai mult, de cât în decurs de mai bine de o sută de ani toți fericii episcopi înaintași ai lui împreună.

Oradea Mare în 17 August 1897.

Dr Augustin Lauran
vicar general episcopesc.

Cred întru una biserică. — „Gazeta Transilvaniei“ scrie, că „Gazeta Macedoniei“ primesce din Moloviștea următoarea informație despre un conflict, ce s'a produs în biserică locală în cursul serviciului divin între un agent al arhiepiscopului grec și între Români: „De la data primirii ordinului imperial, prin care ni-se comunică liberă permisiune de a ceti românește în biserică, nu s'a iscat multă vreme nici un incident. Dumineca trecută înse, pe când un elev, George Nace, cetia Apostolul, un individ a nume Spiru Liū, s'a repezit asupra elevului răpindu-l din mână Apostolul și oprind de a mai ceti românește. Românii revoltați s'au repezit asupra nenorocitului agent al Arhiepiscopului grec și l-au pus la respect în dată. De aci un scandal, care puțin a lipsit, ca să degenereze într'o bătăe sângerôsă. Românii au protestat la Bitolia, ca să li-se respecte dreptul lor câștigat de a se ruga în limba maternă. Numitul individ, Spiru Liū, a fost citat la Bitolia, unde sperăm, că va primi o lecție bine meritată, pentru ca pe viitor nimeni să nu mai îndrăznescă a nesocoti ordinele guvernului.“

Cât de mult se iubesc „ortodoxii“ între oialtă! Adeverați frați!

Și cât de mult respectază biserică „ortodoxă“ sentimentul național al poporului! Acesta trebuie să recurgă la Turci, pentru ca să-l apere de dragostea prea multă a mamei sale!

episcopia „Gallicensă“ — ori fie *Galatensă* — a avut reședința sa în lăuntrul țării și încă pe teritoriul celor 3 diecese latine a *Orădii*, *Agriei* și *Transilvaniei*, prin urmare că Episcopul *Macariu* a fost episcop unit din țară cu reședință stabilă, avînd sub sine pe locuitorii uniți resfrăți pe teritoriile estinse ale celor 3 diecese numite, și așa titlul de *galicens* nu este a se cerca în Galiția ori în Rusia mică, ci drept în teritoriul țării Ungariei respective Transilvaniei.

Totă cestiunea se învîrte pe lângă titlul „Galicens“. Demonstrat fiind, că titlul acesta este în țară, cele alalte urmază de la sine mai ușor.

Să cercăm:

1. În Transilvania sînt patru comune cu numirea de *Galat*, una în comitatul Albei inferioare nu de parte de *Zlatna*, alta în comitatul *Bistrița-Năsăud*, a treia în *Făgăraș* preste Olt nu de parte de orașul *Făgăraș*, și a patra în comitatul *Hunedorei* în cercul *Puiului*. Mai este și în comitatul *Sibiului* o comună sinonimă cu numirea de *Galiz*, nici una înse nu este cu numirea de *Galicz*. În Ungaria înse nu găsim nici o comună cu numirea de *Galat* sau *Galiz*.

Firesce că ar fi mai ușoră deslegarea cestiunii despre reședința episcopului *galicens* *Macariu*, dacă ne-ar fi cunoscut ori textul original al cîinței numitului episcop date la scaunul pontifical, ori rezultatul investigațiunii ordinate prin acel scaun.

În lipsa acelora înse sîntem avisați la deducțiune istorică, respective a cerca și a

statori, că ore cuprinsul bullei pontificiale citate, sau alte documente identice fie din vécul al XV-lea, fie din vécuri antecedente sau succedente, pe cum și deosebite relațiuni politice și eclesiastice contemporane, servesc-ne cu dovadă destul de logice și temelnice, ca pe baza acelora să deducem, că

Episcopia *galicensă* se află în Ungaria respective în Transilvania pe teritoriul locuit de Români; că reședința de *galicens* ar fi identică cu vre una dintre comunele „*Galat*“ numite, în cât adică „*galicens*“, „*galliciens*“ și *galatens*, ar fi sinonim cu *galatens*.

Fiind cestiunea această de nu puțină însemnătate, să ni-se ierte, dacă o vom pertracta mai în detaliu.

a) La 1377 era o disensiune între episcopii *Orădii*, *Transilvaniei* și *Agriei* în cauză de jurisdicțiune preste *Românii uniți*, cari locuiau pe teritoriul dominal estins al castrului *Megassalla*¹⁾ ținător de familia banului *Simeon*. Investigațiunea cauzei din partea Pontifului Gregoriu XI se concrede Arhiepiscopului din *Calocca*.²⁾

După 89 ani, adică la 1466, în bulla pontifului Paul II se zice, că Episcopul *Macariu* a avut posesiunea sa quasi guvernarea și administrarea bunurilor bisericii *galicence*, respective a părții mai mari a aceleia, adică a celor din diecesa *Orădii*, *Transilvaniei* și *Agriei*. Cu alte cuvinte că

¹⁾ Megyesalja, Megisala, Aranyos-Megyes de azi în comitatul *Satmar*.

²⁾ Dto *Aganai* VIII Cal. Augusti.

acel episcop avea și deprindea jurisdicțiune episcopescă preste bisericile unite aflătoare pe teritoriul celor 3 diecese, fiind recunoscut de toți ca episcop adevărat. Și cui se concrede investigațiunea? Era Arhiepiscopului *Calocci* și celui al *Strigonului*.

Unde se estindeau acele trei diecese? Preste Transilvania, *Maramureș*, *Satmar*, *Selagiu*, *Bihor*, *Békés*, *Zarand* până aprôpe de *Murș*, unde era deja marginea *Cianadului*.

Așa dară drept preste acele ținuturi, unde și azi locuesce masa poporului român, și se estinde jurisdicțiunea arhiepiscopescă a bisericilor române din țară.

Și ore nu este acesta un razim, ca reședința episcopului *galicens* să o cercăm nu a fară de țara, ci pe teritoriul acelor 3 diecese!

Căci dacă episcopul *Macariu* ar fi fost episcop cu reședință în Galiția ori Rusia mică, sau fie și numai cu titlul de *Halic*, înse cu jurisdicțiunea și preste Români uniți din cele 3 diecese, cum de în bulla pontificală numai bisericile unite situate în cele 3 diecese se amintesc, nici una înse din teritoriul dieceselor vecinașe cu reședința sa — afirmative aflătoare a fară de țară, cum ar fi fost de es. din *Moldova*. *Seret*, *Galiția* (*Lemberg*), *Rusia mică* și *Litvania*?

Nu este această o anomalie a fi episcop unit cu reședință a fară de teritoriul jurisdicțiunii sale și încă preste locuitorii uniți ai unei țări *catolice*, pline de episcopate *catolice*, era nu între infideli ori numai schismatici?

La cestiunea autonomiei.

Fasa cea mai nouă, în care a ajuns cestiunea aceasta, e aceea, că foile ungurești constată, că darea ordinului regesc spre a se face alegerile pentru congres s'a făcut pe cale neconstituțională, fiind că el n'a trecut mai întâiu prin cele două corpuri legislative. Foile acelea conced cu o cale în chip preagrătos regelui, ca să pôtă porcede și ast fel în o cestiune, care cade în sfera de competență a regelui ca patron suprem al bisericii catolice. Dar acum foile acelea își bat capul, ca să afe, că după nesocotirea corpurilor legislative cum va puté să ajungă la timpul sêu proiectul de organism autonom la aceleși corpuri, pentru ca ele eventual să-i voteze inarticularea.

Foile din Budapesta scriu, că primatele Vaszary va convoca congresul autonom în luna lui Octobree.

Revistă bisericăscă.

Din Patrie.

În jumătatea a doua a lunii lui Septembrie episcopatul catolic se va aduna în Budapesta la o conferință sub presiunea primatului Vaszary. Obiectul cel mai de frunte al consultărilor, pe cum spun foile, va fi cestiunea autonomiei.

Revistă politică.

Austria.

Pentru a împăca pe Cehii și Germanii din Boemia ministrul president Badeni plănuieste o conferință a deputaților din Boemia. Într'o constătuire ținută în Praga reprezentanții poporului german din Boemia hotărâră, să respingă invitarea la conferința de împăcare și preste tot să nu pertracteze cu nici un guvern, care nu va fi revocat mai întâiu ordinațiunea referitoare la limbile oficiose din

Boemia. Acuma scrie „Fremdenblatt“: „Pe cum aflăm, ministrul president conte Badeni având în vedere, că Germanii au refuzat a lua parte în conferință, a trimis epistole maresalului țerii principelui Georgiu Lobkowitz, conților Bouquoi și Osvald Thun și deputatului Herold, în care mulțămesc pentru prevenirea, cu care i-au primit invitarea, și le împărtașesc, că conferința acesta fiind fără de obiect nu se va ține.“

„Neue Freie Presse“ află, că Badeni s'a lăpădat de antipatia sa față cu partidul ceho-polon și clerical federalistic și acum e gata a tracta în comisia parlamentară și cu majoritatea acesta despre condițiile acelea, pe lângă a căror împlinire ar puté să conteze la spriginul acestui partid. Se vorbesce cu o cale de o apropiată schimbare parțială a cabinetului. Aș adecă să iesă din cabinet ministrul de origine germană. Pôte că acesta a fost și obiectul conferinței ministeriale din 25 a c., după care Badeni a pornit la Ischl.

Rusia.

În 23 a c. presidentul republicii franceze însoțit de o escadră de năi a sosit în Rusia, și s'au început festivitățile de primire conform programului stabilit.

„Journal de St. Pétersbourg“ salută sosirea presidentului republicii franceze, dar ocolesce cu multă grije ori ce cuvint, care ar puté să se esplice ca manifestare a unei alianțe speciale, pe cum așteptaseră cu atâta dor anumite cercuri franceze.

După situația creată prin visita monarhului nostru și prin a împăratului Germaniei la curtea rusăscă o atare manifestare în sensul unui contrast cu puterile din Europa centrală e eschisă. Pare mai virtos a se pregăti o unire a tuturor marilor puteri europene continentale cu privire la tractarea acelei cestiuni mari europene, care pretinde

mai de aproape rezolvire. Franța în lucrul acesta va avé un rol de frunte, mai virtos pentru că acest stat în cestiunea aceea are să-și apere și interese mari financiare și economice. Apropierea acesta a puterilor continentale nu numai pe terenul politicii, ci și pe cel al economiei naționale pôte ușor să ducă la un contrast al lor comun față cu Marea Britanie. E posibil, că reușirea acestei apropiări se va fi asigurat definitiv cu prilejul vizitei presidentului Franței. De aceea Anglezii în multe privințe privesc cu interesare cu mult mai intensivă de cât Francezii la rezultatele vizitei, ce a făcut-o presidentul Faure în Petersburg.

Toasturile, cari și-le-au rostit țarul Rusiei și presidentul Franței, adevărat că grăesc despre simpatiile acelea, cari unesc cele două popore. Cuvintele acestea într'u adevăr au cam neliniștit pe Germanii. Ele înse nu sînt alta de cât constatarea unui fapt, care-l scie totă lumea, și dintr'insele nu se pôte conchide la aceea, că între Rusia și Franța s'ar fi închiat alianță formală.

Turcia.

Tractativele de pace dintre Turcia și Grecia stagnează din nou. Acuma marile puteri se capaciteză împrumutat, pentru ca să asigureze armonia concertului european, după ce Anglia cercase, să-l turbure. Se anunță, că puterile au început tractative pentru a reduce despăgubirea de război, fiind că acesta nu e proporționată isvórelor actuale de venite ale Greciei.

În Constantinopol esplodează bombe și se fac în continuu arestări de ale Armenilor.

Bulgaria.

Ministrul president Stoiloff s'a hotărît în sfârșit a sta de vorbă cu monarhia noastră. A declarat a nume, că cuvintele

Pe lângă acestea este cunoscut, că atât curtea regăscă din Ungaria, cât și scaunul pontifical încă din vécul al 13-lea la 1204, mai apoi la 1374 a intenționat înființarea unei episcopii unite independente pentru Români, respective uniții din Ungaria și Transilvania. Și cu ce scop?

Ca substragându-se de sub iurisdicțiunea episcopilor rom. catolici, sub guvernarea episcopului de aceeași limbă și de același rit mai sigur și mai ușor să se lătescă unirea credinței.

De acest scop general a fost condus scaunul pontifical cu înființarea episcopatelor din Seret (Ceret), Milcov, Bacău, Argeș și Severin ș. a.

Judece acum ori cine, ore un episcop din țară străină, de es. din Galiția ori Rusia mică, nesupus regelui din Ungaria, și care pôte că nu cunoscă din propria intuițiune ori atingere relațiunile poporului supus iurisdicțiunii sale, cum ar fi putut governa, administra și promova cu succes interesele unirii pe un teritoriu așa estins, unde locnesc și azi Românii din țară, începând de la Maramureș, Oradea, Transilvania până la marginile țării, Făgăraș, Brașov, Sibiu? Cum s'ar fi putut realiza intențiunea scaunului pontifical cu un atare episcop așa zicând „in partibus infidelium“, înse totuși într'o țară catolică?

Sau dóră se pôte presupune, că de es. regele Matia, care a dese ori trăia în raporturi încordate cu Polonia (1468—1471), ecă numai așa ușor să fie permis, ca un

episcop din Polonia să guverneze pe supușii sêi români din Ungaria și Transilvania?

La acest punct numai aceea ne pôte fi bătător la ochi, că în bulla amintită între diecesele acelea, unde episcopul Macariu avea iurisdicțiune, cea a Cioanadului nu se amintesc, măcar că mai ales în partea meridională a aceleia locuia mulțime multă de Români în cele 8 districte la an. 1457 privilegiate, și pentru unirea cărora în deosebite timpuri se îndreptase nisuița scaunului pontifical.

Causa la acesta cuget a fi, că preste Românii uniți din acea diecesă iurisdicțiunea episcopului galicens nu se estindea. Minorii încă la 1433 au primit acel privilegiu, ca în Kewi, Orșova, Kevesd, Chery, Sebeș și Haczak să pôte edifica domiciliu privilegiate, și în tóte acelea locuri, cari erau depărtate de scaunul vre unui episcop în distanță de 2 ore. să pôte deprinde chiar și nisce funcțiuni episcopesci.

b) De câte ori era vorbă de unirea poporului român din Ungaria și Transilvania, Pontificii romani tot cătră Archiepiscopii Strigonului și Calocei își îndreptău scrisorile sale. Așa Bonifațiu VIII Cal. Febr. 1299 și 1291, Clemente VI. V. Idus Iulii în cauza iurisdicțiunii preste uniții „intra limites Regni“, Gregoriu XI. III Idus Oct. 1374 pentru înființarea episcopiei unite române și din 1377 în trêba iurisdicțiunii preste Românii uniți din Megasalla.

Deci drept așa ca în cauza plânsorii

episcopului unit galicens, investigațiunea căreia se concrede tot acelora-și doi Archiepiscopi.

Cu totul alt ceva vedem, când e vorbă despre cauzele a fară de țară, de es. din Polonia sau din alte țări vecinașe.

Căci cauza înființării episcopiei unite din Seret (Ceret), carea mai înainte se ținea de diecesa Haliciului, pontificele Urban V cu d. IX Cal. Aug. 1370 o concrede Archiepiscopilor din Praga, Vratislav și Cracovia; înfrinarea refractării unui anumit preot Ioan din Leopole diecesa Vratislav Pontificele Gregoriu XI la 1371 o concrede Archiepiscopului din Gnesen, episcopilor din Cracovia și Seret, era la 1455 Episcopul Ioan „terrae moldaviensis“ se numesce sufraganul Archiepiscopului Leopolei.

Din acesta conchidem, că investigațiunea în cauza plânsorii episcopului Macariu nu dóră numai din acea causă s'a concredu Archiepiscopilor din Strigon și Calocei, pentru că acusatul episcop Transilvan Nicolau stătea sub iurisdicțiunea Archiepiscopului din Calocei, ci că diecesa lui Macariu se estindea pe teritoriul iurisdicțional al acelor doi Archiepiscopi, adecă al Calocei preste Transilvania și Orade, al Strigonului preste Agria și decanatele Sibinului, Brașovului și Bistriței, și în deosebi pentru că însu-și actorul episcop avea rezedința sa pe teritoriul diecesei inclului episcop Nicolau din Transilvania.

Acuzele ridicate prin episcopul Macariu erau grele. Ele se referiau nu numai la împedecarea diregătoriei episcopesci a ordului

lui jurnalele le-au schimosit, și că el de loc nu a avut intenția de a vătămă monarhia și dinastia noastră.

Ministrul nostru de externe a aflat declarările acestea de satisfăcătoare.

Asia.

Răsculații din Hindostan, pe cum se telegrafază din Simla, resping neincetat ostășimea engleză și înainteză. Strimțoarea Khaibar a cuprins-o deja. Anglezii vor să trimită acum împotriva lor câte va baterii. Altă scire spune, că vița Afridi după o scurtă năvală a cuprins forturile Ali-Medjid și Maude. Óstea Afridilor e foarte numărösă și în scurtă vreme se va mai întări cu vița Mohmand, carea o conduce mollahul Haddah. Emirul din Afghanistan a îndreptat din nou o epistolă către guvernul Indiei, în care accentuează, că el nu e răspundător pentru răscolă, ci cauza tuturor acestora sint agitatori, cari trăesc în mijlocul diferitelor vițe.

O luptă pentru neatfirmarea bisericii.

(Continuare.)

În vreme ce conflictul dintre guvern și dintre episcopat se înăspri tot mai tare, lumea avu fără de veste parte de scirea, că împăratul Wilhelm la stăruința principelui Bismarck a numit de ambasador al imperiului german pe lângă Vatican pe cardinalul Hohenlohe.

Printul Gustav Adolf Hohenlohe a fost fratele mai tinăr al ducelui de Ratibor și al aceluși principe Clodvig Hohenlohe, carele mai de demult ca ministru president bavarez se făcuse cunoscut lumii prin agitările sale împotriva hotărîrilor conciliului Vatican și acuma e cancelariul imperiului german. Pe timpul conciliului Vatican cardinalul Hohenlohe avuse lângă sine de consultor pe profesorul „vechiu catolic“ Friedrich din München. Cardinalul după conciliu părăsise Roma și petrecu mai virtos în Berlin într'un hotel. De acolo s'a întors la Roma, numai după ce-l provocase Papa la acesta de repețite ori.

și iurisdicțiunii, ci și la despoierea de beneficii episcopesci și la amenințări grele.

În decursul investigațiunii a fară de actor și inct a trebuit să fie ascultați și martori.

Tóte aceste înse presupun, că episcopul acusator a trebuit să-și formeze acusa sa din esperința sa proprie, din atingere mai îndelungată cu factorii casurilor concrete de acuse. A trebuit, ca însu-și să fie în apropiere, sau cel puțin nu de parte de reședința celui acusat, să cunoscă împrejurările, cauzele și motivele substratului acuzelor sale, contrare pusețiunii sale de episcop unit a bună samă circumscrise și în bulla sa de confirmare pontificală.

Un atare episcop înse ni-se pare a fi fost *Macariu*, carele, pe cum însă-și bulla citată atestază, nu de ieri de alaltăieri, ci încă cel puțin din 1458¹⁾ — 1466, sau de 12 ani era episcop și funcționa ca episcop unit, și în tot restimpul acesta era recunoscut de toți de episcop adevărat. Tot cuprinsul bullei citate ne face, să conchidem, că acolo este vorbă de un episcop diecesan drept cu reședința pe teritoriul episcopatului transilvan.

(Va urma).

Cu abatere de la obiceiurile observate în diplomație cardinalul a fost numit ambasador. mai înainte de ce s'ar fi întrebat Papa în afacerea acesta.

Apucătura lui Bismarck era simplă. De cum va Roma primia aranjamentul acesta plănuit de Bismarck, atunci centrul avea să fie prît la Roma prin un ambasador îmbrăcat în haine preoțesci. Érá de cum va Roma nu primia pe cardinalul Hohenlohe de ambasador, atunci ar fi respins deosebita distincție, carea ar fi constat în aceea, că un cardinal pórtă afacerile unui ambasador al imperiului german, și ast fel ar fi dovedit înainte a totă lumea „spiritul său neîmpăcat“. Prin acesta s'ar fi creat un pretext ulterior spre măsuri antibisericesci din partea statului. Notificarea denumirii lui Hohenlohe s'a făcut în Roma în 25 April 1872.

În 2 Maiu a răspuns apoi secretarul de stat al Pontificalului, „că pe când Sfinția Sa primesce cu bucurie gândul acela al Maiestății Sale împăratului și regelui (de a denumi un ambasador pe lângă Vatican), totuși îi pare rău, că din cauza împrejurărilor momentane a Sfințului Scaun nu póte autorisa pe un cardinal al sfinței bisericii romane la primirea unui oficiu așa de delicat și momentos“.

Inventarea pretextului a fost cât se póte de próstă. Dar e sciut, că pe spiritele mari nu le genéză nimica, nici chiar prostia. Pe Pontificele Roman îl declarară acum de turburătorii al păcii, carele nu s'a sfiit a vătămă națiunea germană cea iubitore de onóre. În 14 Maiu 1872 ajunse afacerea acesta la pertractare în Reichstag. La discussiunea asupra budgetului imperiului v. Bennigsen propuse, să se stérgă poziția salariului ambasadorului de lângă Vatican. El adause, că ómenii de la guvern să aibă grije, să nu pornescă din nou pe calea concordatelor și pe a raporturilor diplomatice cu Roma. Atuncia a rostit Bismarck cuvintele „nemuritoare“: „Nu fiți îngrijați, la Canossa noi nu mergem, nici trupesce nici sufletesce. Dară cu tóte acestea nimeni nu póte să nu vadă, că situația imperiului german, — că dispoziția în imperiul german pe terenul păcii confesionale e turburată. Guvernele imperiului german cércă — mijlóce pentru a ajunge din situația acesta într'alta mai plăcută într'un chip cât se póte de pacinic, și care să sgudue cât se póte de puțin raporturile confesionale din imperiú. Asta fórté a nevoe va puté să se facă altmintrea de cât pe calea legislațiunii, și a nume pe calea legislațiunii universale a imperiului.“

Din centru i-s'a răspuns între altele, că ce ar zice împăratul, dacă Papa ar voi să numescă pe adiutantul general al aceluia de nunții? Înse în zădar: Bismarck a avut lipsă de pretext pentru a rosti marile cuvinte: „Nach Canossa gehen wir nicht.“ De atunci cuvintele acestea aú fost gravate în columna ridicată lângă Harzburg a nume într'u amintirea lor. Înse tóte le róde dintele timpului și le strică mâna omenescă. Așa s'a întâmplat și cu cuvintele acelea „istorice“, și cel ce și-a dat mai apoi vrénd nevrénd cea mai multă silință spre a face, ca acelea cuvinte să se privească de nerostite, a fost chiar Bismarck. Dar să nu anticipăm.

Cel dintăi dintre mijlócele acelea „pacinice“ a fost espulsarea Iesuiților din Germania. Istoria ne spune, că a fost un

timp, în care Prusia primise cu bucurie pe Iesuiții espulsați din alte țeri. Dar acum se îngrijise presa, ca Iesuiții să fie priviți de urzitorii dogmei despre infalibilitatea Papei, și această credință deșertă avea să fie pretextul spre a scóte din țară ordul acesta neobosit întru apărarea cauzei lui Dumnezeu și a bisericii lui. Pe cum se întâmplă și pe airia, — până și pe la noi prin Ungaria, — de câte ori vor inimizii bisericii să pună la cale vre o lovitură asupra ei, așa s'a făcut și în Germania: s'aú aranjat mai multe petiții adresate Reichstagului, în cari se cerea espulsarea Iesuiților. Adevărat că catolicii încă aranjară contrapetiții cu subscrieri de douăzeci de ori mai multe de câte se cuprindeau în petițiile cele alalte. Petițiile și contrapetițiile s'aú străpus unei comisiuni, și acesta veni apoi cu propunerea, ca guvernele să propună Reichstagului încă în sesiunea acesta un proiect de lege, „prin care aședarea în imperiú a membrilor societății lui Isus și a celor din congregațiunile înrudite cu ea, dacă se face fără de apriata permisiune a respectivului guvern, să se în șire între faptele vrednice de pedépsă“.

Mallinckrodt șeful centrului făcu contrapropunerea, ca Reichstagul să trecă preste petițiile acestea la ordinea zilei, ori apoi să se facă cercetare, dacă Iesuiții din Germania s'aú purtat în chip contrar legilor ori inimizii statului ori turburătorii al păcii dintre confesiuni ori primejditorii de moralitate.

Dară Reichstagul nu s'a îndestulit cu aceea, că a respins propunerea lui Mallinckrodt, ci a mai înasprit propunerea comisiei și a pretins un proiect de lege, „care reguléază poziția de drept a ordurilor, congregațiilor și însoțirilor călugăresci, cestiunea admiterii lor și condițiile acesteia, și înșiră între faptele vrednice de pedépsă activitatea primejdiosă pentru stat, carea o desvóltă ordurile, congregațiile și însoțirile acelea, dar mai ales societatea lui Isus“.

Guvernul avea grabă. La patru spre zece zile după acestea se propuse Reichstagului proiectul de lege referitorii la espulsarea Iesuiților și a altor călugări. Mallinckrodt grăi în contra lui cu logică sfășiătoare. „De la reinvierea de acum sint 25 ani a ordului Iesuiților în țerile germane,“ zise el, „nu a fost învinuit nici un singur membru al ordului Iesuiților chiar cu nici o transgresiune, cu nici o călcare a legii. Față cu subiectul cel mai decăduț dreptul mișcării libere e asigurat în sensul legii despre libertatea de a se muta așa, că numai după osîndirea la pedépsă în casă de corecțiune urméză puțința de a le denega petrecerea în anumite locuri. Dar pe Iesuiții încă nu i-aú osîndit la casă de corecțiune, pe ei preste tot încă nu i-aú pedepsit, și încă nici o dată nu s'a spus cu nici un cuvint, că în 25 ani măcar și numai unul din ei ar fi sevărșit vre o faptă contrară legii; și acuma, Domniș mei, guvernul totuși are, pot zice, fruntea de a propune o lege escepțională, prin care acești bărbați, pe cari îi veneréză sute de mil, ba milioane din țară pentru virtuțile lor eminente și pentru activitatea lor eminentă spre binele comun, se înșiră într'un șir mai jos de cât robii, li-se denegă dreptul, care de altmintrea nu se denegă niménia în lume, dreptul la cercetare, mai înainte de ce i-ar pedepsi.“

În zădar. Bismarck voia espulsarea lor, și majoritatea Reichstagului i-o votă. Aú

¹⁾ Pontificele Calixt III a guvernat biserica din 1455—1458.

fost espulsați Iesuiții, Redemptoriștii, Lazariștii și congregațiunea preoților Spiritului sfânt. Tot de odată publică ministrul cultelor Dr Falk ordinațiunii, prin care în Prusia se eschisără de la instrucție în școlile publice toate ordurile și congregațiunile călângăresci și se desființară toate reunitiunile religioase și de pietate ale școlărilor.

(Va urma.)

Casa națională — cestiune profesională.

„Telegraful Roman“ s'a făcut foc și câtran. Mare ne-a fost ispita, ca să publicăm cu comentariu articolul, ce-l publică făcea aceasta, — era pe aci, să dăm atributul, ce-l merită, — în numărul său din 26 a c. Dar în cele din urmă ne-am călcat pe inimă și am abstat de la comentariu. E'ta clasicul articol:

„Strimți la vedere și înguști la suflet — puținii omeni grupați în jurul ziarului „Unirea“ au dat năvală asupra Sibiului. Și credeți, că doră vor să înghită pe Sași ori să lea la răspăr pe Ungurii din Sibiū ?

„Dă-mne feresce.

„Se năpăstuesc chiar asupra Românilor.

„Românii din Sibiū au bunul gust, de a simți dorul, ca să întemeieze aci un muzeu istoric și etnografic. Monumentele noastre istorice sînt risipite pe airia, — și cine era mai competent, ca să năpăstieze a le vedea adunate la un loc, de cît comitetul Asociațiunii, compus din omeni cu vederi mai largi de cît fanfaronii, cari în o răsufărare ar voi, ca păcatele celor din Selagiū, Bihor și Sătmăr să vie Asociațiunea și să le spele înființând școle, unde de gēba le-ai mai înființa, căci ele ar accelera numai procesul maghiarizării, care face pași giganticii tocmai acolo, unde papistașismul cosmopolit e în flōre și lucră cu îndoit zel la zelarea pentru sânta unire.

„Ca să mascheze intențiunea drăcēscă de a împedeca tot, ce țintesce la ridicarea nimbului și vredniciei noastre naționale, mititeii sberă acum, că le sînt școlile periclitare, pe cînd timp au avut, să le ridice din pulbere, dacă ar fi voit, și nu alți gārgăuni le-ar fi umblat prin capetele seci.

„Istoria noastră națională, știința pentru ei e Hecuba, la ei numai unația e ceva, și acel ceva trebuie cultivat cu predilecție. Toți, cei ce au gândiri mai înalte, inimi mai calde pentru lucruri mai mari, au să se ascundă în fața fantomei poreclite „Unație“. E'ta de unde rancōrea, e'ta de unde asaltul contra a tot, ce din întimplare nu e în Blaș, — ci în Sibiū. Nicăi că am fi dat atențiune sberătuului desperat al celor de la „Unirea“, dacă bētrāna „Gazetă“ nu ar fi sârit și ea în ajutorii confrăților ei.

„Sāngele nu se face apă. Gazeta înōtă, și ea sērmana, cum pōte, și cānd nu e apă lîmpede, o dă și prin mocirlă.

„Are și ea multe la rēvaș. E luată la gōnă, s'au scris cerculare la protopopii uniți cānd cu Densușan, ca să nu o mai aboneze, și ajunsă la strimțōre are să-și facă mână bană cu domni, sau cum mai zic unii, cu Blașul.

„Și secundēză și ea — celor de la „Unirea“, îndrugă și ea frase gōle și bine-

sunătoare la urechile cetitorilor sēi — voind să îmbete lumea cu apă rece, că avem alte trebuințe mai arđetōre.

„Zis-am noi, sau zis-a comitetul Asociațiunii, că dacă am făcut „casa națională“, nu mai avem și alte trebuințe?

„Spus-a cānd va comitetul Asociațiunii, că aici își privesce Asociațiunea de închiată problema sa?

„Unde și cine v'a spus Dvōstre, că Sibiienii rīvnesc după salōne, — ca să fie numai ale lor, și să păstreze avutul național în ele pentru ei și numai pe sama lor?

„Sau doră e vre o supērare chiar între Romāni, dacă aici în Sibiū sînt cele mai multe reuniuni, cari tōte lucră cu un succes vedit, — și cari tōte merită, să fie adăpostite unde va?

„Arētați-ne o singură reuniune de aceste, fie cea de musică, fie cea de agricultură, fie a casinei, fie a femeilor romāne, care nu ar merita, să albă un adăpost, fie acela chiar și un palat, de vē place.

„Lucră aceste reuniuni numai pentru Sibiū ?

„Au nu dai de urmele activității lor prin tot Ardēlul — și în tōtă Ungaria?

„Légānul școlilor de fetițe aici trebuie căutat, și odraslele respirate în întreg românismul aici sub conducerea reuniunii femeilor romāne din Sibiū au pus temeii creșterii bune și solide. Doīnele romānesci aici se cultivă, și sala Ateneului din Bucureșci cu publicul ei destins va marturisi multă vreme, ce prestēză această reuniune pe terenul artelor.

„De ce vē năpăstuiți asupra acestor instituțiuni?

„Numai orbiți de patimi ați putut da năvală asupra lor.

„Duchul cel rēu al invidiei v'a făcut, să vē perdeți rostul și să nesocōțiți prestațiunii de mare valōre, — denegāndu-le dreptul de a putē intra sub adăpostul Asociațiunii.

„Asociațiunea este înse și rēmāne instituțiune culturală, și cānd ea nu va încālđi sub aripile sale reuniuni culturale, cari cultura o promovēză, a încetat de a mai avē titlu de existență. Atunci v'ați ajuns scopul voi cei micii de suflet, — o ați dus și pe ea la perire. și-I veți cānta prohodul, căci nu se va mai afla om cu mintea la loc, să mai spriginēscă o instituțiune, care persecută reuniuni culturale și nu vre, să le adăpostēscă la sinul sēu.

„E ridicol a reduce necesitatea înființării casei naționale la o trebuință locală a Sibiienilor. Acesta e o trebuință generală, și o cere demnitatea noastră națională, ca să se facă, ér cāt pentru loc, nicăi nu încape vorbă, pānă ce reședința comitetului Asociațiunii e în Sibiū, — și casa națională nu pōte fi airia. Cānd va succede Blāșenilor, să mute reședința comitetului Asociațiunii din Sibiū, atunci pot muta și casa națională, — pot și școlă, tōte se pot, — cānd puterea e în mână lor.

„În Veza s'ar putē ridica o casă și mai modestă. În Sibiū, lângă museul lui Bruckenthal, e mai greū, să faci o colibă ca airia. Acolo puțină lume o ar cerceta. Și reuniunile de ceva ispravă nu prea se îmbulđesc, pānă la cea „de consum“ tōte sînt oficōse și trāgēnd de mōrte nu mai au lipsă de adăpost, tōte aștēptă mântuirea de la sapă și lopată.“

Colecta cruceriului.

Au incurs:

Din parochia Gurghiu fl. 4.—
M. On Greg. Kővāry din Ioaniș „ 2.25
Pānă acum a crescut colecta acēsta la fl. 2143.65.

Noutăți.

Din capitulul episcopesc de Gherla. Maiestatea sa a întărit înaintarea Rsmului canonic lector Ioan Papiū de preposit, a Rsmului canonic custode Alesandru Bene de canonic lector, a Rsmului canonic scolastic Ioan Georgiū de canonic custode, a Rsmului canonic cancelar Ioan Ilieș de canonic scolastic și a Rsmului canonic prebendat Ioan Ivașco de canonic cancelar.

Soire tristă pe sama studenților din Blaș. Aflăm, că la cererea preturii din Blaș pentru amānarea începutului prelecțiilor ministrul cultelor a rēspuns negativ. Anul scolastic se începe deci și de astă dată tot la timpul prescriș, pe cum s'a spus în nrul 33 al foii nōstre în însciunțarea publicată de direcțiunea gimnasiului nostru.

Mulțămită publică. Cu ocaziunea petrecerii aranjate la 8 Ang. n. c. în favorul despărțēmintului XI Blaș al Asociațiunii au intrat fl. 103.80. Cheltuelile au fost de fl. 53.34, ér venitul curat transpus destinațiunii sale de fl. 50.46. Mulțămim prin acēsta tuturor, cari au luat parte la petrecerea aceea, și în special dlor suprasolventi. Au suprasolvit: Il. Sa Iuliu Mihályi v. col. pens. fl. 4.20, Rsm. Gavriil Pop și Filip câte fl.; Fr. Schuller 80 cr., Vas. Solomon 70 cr., Ioan F. Negruț, Max. Hulea, Basil Turcu, Ida Ciato câte 50 cr., Dum. Hancu 30 cr., Aurel Corvin, Diaconescu, T. Vandor, S. Stan, E. Oltean, I. Brēndușan, I. Ianza, Corn. Horsa, I. Călnicean, V. Oltean, Ștef. Oltean, P. Bogdan, L. Tornya jua., D. Boariū, I. Br. Micu, Dr. Al. Codarcea, Ida Ilea, H. Mendl, Dr. A. Bunea, G. Bărbat, Emil Muntean, Oct. Szmigelski câte 20 cr., Dr. Vas. Hossu 10 cr. Blaș 20 Aug. 1897. Pentru Comitetul aranjator: Aron Deac președinte.

„P.“ éră se sfătoșesce în „Tribuna Poporului“ din 25 a c. voind să rēspundă, celor ce V. I-a reflectat în nrul 34 al „Unirii“. Ne mirām, cum de dlui mai stă de vorbă cu „epigonii de astăzi“ de la gimnasiul din Blaș, mai ales după ce aceștia „insultă pe un Eminescu“. Dl. P. reflectēză la cele scrise de V.: „Ne îmbucură și deslușirea, că în seminariul tinerimii se primesc și elevi gr. or., căci din Programă de fel nu se pōte constata sau cel puțin deduce, că în acel internat, numit „seminarul tinerimii gr.-catolice“ (veđi pag. 63) ar fi primiți și tineri gr. or.“ — O, scumpule P., altul ar fi trebuit, să-ți fie rēspunsul. Ți-ar fi trebuit, să rēspunđi: „Eu P. sînt un om de nimica, un calumniator de calibrul cel mai de rînd și un șovinist confesional, pentru că ași fi putut să mă informez și să aflu, că în 1896/7 dintre cei 123 elevi ai „seminarului tinerimii gr. cat.“ 47, adecă 38.21% au fost gr.-orientali, dar n'am făcut-o, cim'am făcut prost, pentru că orbit de șovinismul meu confesional să pot arunca cu tină în Blaș, în acel Blaș, căruia chiar și noi neuniții avem să-î mulțămim tōte cele bune din trecut și fōrte multe în zilele nōstre.“ Habeas tibi! Și acuma te rugām, spune-ne, cum te chēmă, și apoi îți vom rēspunde la tōte cele ce mai îndrugă.

Cas de mōrte. Ioan Hossu paroch și protopop gr.-cat. al Coșognei, tatăl Rsmului canonic mitropolitan Iosif Hossu, a repausat în 16 a c. în anul al 75-lea al etății și al 51-lea a preoției.

În veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Ben Hur

sau

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

„L-am sădit în pământ, după ce Nilul s'a retras de pe el, și blândul vânt de mazăzi a adiat preste sermanul părăsit și l-a nutrit, și soroarele l-a sărutat cu compătimire: ast fel a trebuit să crească și să înflorească. Acum pot să stau în umbra lui, și el în semn de recunoștință îmi dă miros plăcut. Pe cum sînt trandafirii din Israil, așa sînt și locuitorii lui. Unde vor pute să se desvôle până la deplinire, dacă nu în Egipt?”

„Moisi a fost numai unul singur din milioane.”

„Nu așa! A mai fost și un tâlcuitorii de visuri. Îl dai uitării?”

„Faraonii prietini ai murit.”

„Așa e! Ritul, lângă care locuieră, le cântă cântarea funebrelă. Dar încă și acum acela și soroare dă acolo același și popor același aer.”

„Alexandria acum e cetate romană.”

„Ea și-a schimbat numai stăpânul. Cesar a lipsit-o de puterea armelor și i-a lăsat în locul ei pe cea a științei. Mergi cu mine la Brucheion, și voi să-ți arăt isvorul înțelepciunii națiunilor, la Sarapeion, și etă desevărsirea arhitecturii noastre; vino în bibliotecă și cetesce operele celor nemuritori, în teatru și auzi melodiile eroice ale Elinilor și Indiilor, pe chei și numără triumfurile comerțului; pogorâ-te apoi cu mine la strade, fiule al lui Arrii, și după ce filosofii s'au împrăștiat și au dus cu sine pe toți măiestrii artiștilor, și după ce preoții s'au întors a casă la zeii săi, și ziua a trecut lăsând numai plăcerile sale, atuncia vei auzi miturile acelea, cari dintru început au desfătat pe omeni, și cântările acelea, cari nici o dată, dar nici o dată nu se vor da uitării.”

Ben Hur ascultând la vorbele ei se simțea remutat în căsuța de pe coperiș din Ierusalim, în noaptea aceea, în care mamă-sa aprópe cu aceeași însuflețire patriotică avintată glorificase faptele glorioase din trecut ale lui Israil.

„Acuma ved, de ce vei, să te numesc Egipt. Voire-ai, să-mi cânti o cântare, dacă te numesc așa? Te-am auzit a sară, când cântai.”

„A fost un imn către Nil,” zise ea, „o elegie, carea o cânt, de câte ori voi să-mi închipuesc, că respirez adiare pustiei și aud vuirea bătrânului rit. Mai bine să-ți cânt o melodie din India. Dacă vom merge la Alexandria, te voi duce la unghiul de stradă, la care o vei pute auzi de la fiica aceea a lui Ganges, de la care am învățat-o și eu. Capila trebuie să știi, că a fost unul din înțelepții cei mai respectați ai Indiei.”

Apoi începu, să cânte, — în tocmă ca și cum acesta i-ar fi chipul, în care și exprimă sentimentele.

Capila, Capila, așa de tinăr și credincios,
Mă ademenește strălucita ta glorie;
Te salut din bătaie și te întreb din nou:
Cum să-mi dobîndesc vitejia ta?

Pe cal negru ședea vitezul,
Un erou așa de mândru și puternic:

„Celui ce iubesc, nu-i pasă de nimica,
Iubirea oțelește mēdnea mea.”

Odinioră îmi dase o femeie sufletul său,
Acum sufletul meu odihnesce pe vecie într'însa;
Așa mi-am dobîndit vitejie. —
Du-te și ți-o dobîndesce bine.”

Capila, Capila, așa de bătrân și cărunț,
Regina mă doresce;

Dar mai înainte de ce a-și merge, spune-mi:
Cine te-a învățat înțelepciunea?

Capila sta în pōrta templului,
În haină de sihastru:

„Nu mi-am ales cumiție omenescă,
Pe mine credința m'a sfințit.”

Odinioră o femeie mi-a jertfit inima sa,
Inima mea acum pe vecie e adâncită într'a ei;
Așa mi-am dobîndit înțelepciunea. —
Du-te și ți-o vîneză.”

„Mai înainte de ce Ben Hur ar fi găsit cuvinte, cu cari să-i mulțămescă, talpa luntriței atinse nășipul scrișnind, și în clipa următoare partea din ainte a luntriței se lovi de uscat.”

„A fost scurtă călătoria, Egiptule!” zise el.

„Și popasul e și mai scurt!” răspunse ea, în vreme ce Etiopēnul împingēnd cu vîsla în uscat făcu, de luntrița lunecă în apoi pe lac.

„Dă-mi acuma mie cărma.”

„O nu,” zise ea rîdēnd. „Pe sama ta e căruța, pe a mea luntrița. Am ajuns la capētul lacului, și asta-mi zice, că să nu mai cânt. Am fost în Egipt: acuma să mergem la dumbrava Dafnei.”

„Făr de cântare pe cale?” zise el rugătorii.

„Istorisesc-mi ore ce despre Romanul, de care ne-ai mântuit astăzi,” zise ea.

Provocarea acēsta atinse pe Ben Hur fōrte neplăcut.

„Ași dori, ca acesta să fie Nilul,” zise el evasiv, „ca regii și reginele, cari au durmit atâta vreme, să vină din mormintele sale la noi și să se preumbe cu noi.”

„Ei au fost colosuri și ar face, ca luntrița noastră să se cufunde. Ar fi mai de preferit pigmeii. Dar istorisesc-mi despre Romanul acela. El e fōrte rēutacios, nu-i așa?”

„Nu pot, să ți-o spun.”

„E din neam ales și bogat?”

„Nu pot, să-ți spun nimica despre bogăția lui.”

„Cât de frumoși au fost caii lui! Și căruța i-a fost întraurită, și rōtele de fildis. Și cât de îndrăzneț e el! Cei din jur rîdea, când s'a dus, și totuși cât de aprópe au fost de rōtele lui!”

Ea rise aducēndu-și a minte de scena aceea.

„A fost o adunătură de plebe,” zise Ben Hur cu amărăciune.

„El trebuie că e unul din monstrii aceia, despre cari se zice, că cresc în Roma, — un Apollo cu lacomia unui Cerber. Locuesce în Antiochia?”

„El locuesce ore unde în Orient.”

„Egiptul i-s'ar potrivi mai bine de cât Siria.”

„A nevoe,” zise Ben Hur. „Cleopatra e mōrtă.”

În clipa aceea se iviră torțele, cari ardeau înainte intrării în cort.

„Douarul!” esclama ea.

„Și acuma tot n'am fost în Egipt. N'am vedut nici Carnacul, nici Fileele, nici Abidul. Acesta nu e Nilul. Am auzit numai o cântare din India și m'am preumblat visând într'o luntrița.”

„Fileele, Carnacul? Pară-ți rēu mai virtos, că n'ai vedut pe Ramse în Aboo Simbul, unde omului îi e așa de ușor, să se gândescă la Dumnezeu ca la ziditorii ceriului și al pământului. Ori mai bine de ce să-ți pară preste tot rēu de ore ce? Să mergem pe riu la deal, și de și nu pot cânta,” zise ea rîdēnd, „pentru că am zis, că nu voi să cânt, totuși pot să-ți spun povești din Egipt.”

„Fă o! Fă o, până va sosi dimineța și sara și érași dimineța!” zise el cu patimă.

„Despre ce să tracteze poveștile mele? Despre matematici?”

„O nu!”

„Despre filosofii?”

„Nu, nu despre ei.”

„Despre magii și înțelepții?”

„Dacă vei.”

„Despre rășboi?”

„Da.”

„Despre iubire?”

„Da.”

„Voi să-ți împărtășesc un leac pentru iubire. E istoria unei regine. Ascultă cu luare a minte. Păpăru, de pe care au cetit-o preoții din File, l-au primit din mână repausatei eroine. E o istorie bună și trebuie că e adevărată. Istoria sună despre Ne-ne-Hofra.

„Viața omenilor nu decurge într'unul și același chip.

„Nici o curgere de viață nu înainteză în linie drēptă.

„Cursul cel mai deplinit de viață e ca un cerc și se sfârșesce la punctul său de mănecare așa, că e greū a zice: Aci e începutul și colo sfârșitul.

„Cursuri deplinite de viață sînt petri scumpe de ale lui Dumnezeu; în zile mari le pōrtă în degetul inelului de la mână drēptă.

„Ne-ne-Hofra locuia într'o casă lângă Essouan, aprópe de cataracta cea dintăi, — întru adevăr așa de aprópe cât neincetat suna în jurul casei vuirea luptei vecinice, ce decurge aci între riu și între stîncă.

„Ea se făcea zilnic tot mai frumósă așa, că o asemēnau cu macul din grădina tătăne-său. Cum va fi ea în timpul înfloririi ei?”

„Fiesce care an din viața ei a fost începutul unei cântări nouē, carea era mai dulce de cât ori care, din câte s'au cântat ore când mai înainte.

„Ea era prunca unei căsătorii dintre Nordul cel spēlat jur împrejur de mare și dintre Sudul, căruia îi pune hotar pustia dincolo de munții lunii; unul i-a dat patima, cel alalt geniul așa, că amîndoi rîdea, când priviau la ea, rîdea și nu ziceau cu micime de inimă: „Ea e a mea!” ci cu noblētă: „Așa e! Ea e a noastră!”

„Tot, ce are natura ales, contribuia spre desevărsirea ei și se bucura de ființa ei de față. De venia ori mergea, o saluta, paserile bătēnd din aripă. Vînturile viforose

se stîmpărau, de se schimbau în zefir răcoritoriu; albul lot se ridica din adâncimea apei, pentru ca să privească în urma ei; sfîntul rîu se opria în cursul său; finicii elastici scuturau coronele sale și păreau, că zic, unul: „Eū I-am dat din farmecul meu!” ér altul: „Eū I-am dat din luciarea mea!” ér al treilea: „Eū I-am dat din curățenia mea!” și așa fiesc care, de cum va avea ore ce lucru ales de împrumutat.

„Când Ne-ne-Hofra a împlinit doi spre zece ani, tot Essouanul se uimia de ea; când a împlinit șese spre zece ani, lauda frumșetii ei era în gura tuturor; când a împlinit douăzeci de ani, nu trecea ziua, care să nu fie adus la ușa ei principii din pustie pe cămile sprintene și fruntași din țara Egiptului în luntrițe întraurite; și ei se duceau nemângăiați, și pretutindenea ziceau omeni: „Am vădūt-o, ea nu e femeie, ea e însă-și Athor.”

„Între cei trei sute trei zeci de următori ai bunului împărat Mene au fost opt spre zece Etiopeni, și între aceștia a fost și Orete, care era de 110 ani. El împărățise 76 ani. Poporul a fost fericit sub stăpînirea lui, și țara era încărcată cu belșug. El cultiva știința, căci văduse multe și scia, să le aprieze. El locuia în Memphis, unde avea palatul său cel mai de frunte, arsenalurile sale și erarul său. A dese-ori se pogoria în Butos, pentru ca să grăescă cu Latona.

„Soția bunului împărat muri. Ea era prea bătrână pentru a fi balsamată pe deplin; dar el o iubi și era nemângăiat pentru pierderea ei; un Colchit o vădu această și într-o zi rosti către el cuvintele acestea:

„Orete, mă minunez, cum de un bărbat așa de înțelept și de mare nu pricepe, cum ar pute, să se vindece supărarea această.”

„Spune-mi leacul!” zise împăratul. Colchitul sărută de trei ori pămîntul și apoi sciind, că mărta nu pôte, să-l audă, răspunse: „În Essouan trăesce Ne-ne-Hofra, frumoasă ca Athor cea frumoasă. Trimite după ea. Ea a respins pe toți domni și principii, și nu sciū, căți împărați, înse către Orete cine ar pute să zică ba?”

„Ne-ne-Hofra călători pe Nil la vale într-o barcă bogată, cum nu s'a mai vădūt, și însoțită de o oște de năi, cari tôte abia vor fi fost mai simple de cât barca Ne-ne-Hofrei.

„Întregă Nubia și Egiptul, o miriadă din Libia, o oște de Troglodiți și nu puțin Macrobii de dincolo de munții lunii umpleau țermeii coperiți cu corturi, pentru ca să vadă flota, cum trecea purtată de vînturi aromatice și de visle întraurite.

„De-a lungul unui dromos de sfîxi și de lei întraurite au dus-o înaintea lui Orete, care ședea pe un tron a nume ridicat la porța palatului. El o ridică, și făcu loc lângă sine, și puse ureul în jurul brațului, o sărută, și Ne-ne-Hofra era împărătesa împărăteselor.

„Dar înțeleptul Orete nu se îndestulă cu atîta; el doria iubire și o împărătesă, carea să-și găsească fericirea în iubirea lui. El o tracta deci cu gingășie, și arătă proprietățile, cetățile, palaturile sale, poporul său, oștile și năile sale, și o conduse cu mîna sa prin vistieria sa zicînd: „O, Ne-ne-Hofra! numai să mă săruți cu iubire, și acestea tôte vor fi ale tale!”

„Și ea își gândia, că va pute să fie fericită, de și atunci nu era fericită, și-l

sărută o dată, de două, de trei ori, — și sărută în butul celor o sută și zece ani ai lui.

„Ea în anul cel dintăiu a fost fericită, și el îi trecu foarte iute; în anul al treilea a fost nefericită, și el îi trecu foarte încet; acuma pricepu, că ceea ce privește de iubire față cu Orete, a fost numai strălucirea orbitore a puterii lui. Ferice de ea ar fi fost, dacă strălucirea această ar fi dăinuit! Veselia o părăsi, ea vërșea a dese ori lacrimi, și femeile ei nu-și puteau aduce a minte, că ea după aceea să fie ris vre o dată; trandafirii obrazilor ei vesteadiu, ea scădea și slăbia, adevărat că încet, dară în chip irresistibil. Unii ziceau, că o pedepsesc Erinile pentru crușimea ei față cu un adoratoriu; alții susțineau, că un zeu o a lovit din invidie față cu Orete.

„Ori ce ar fi fost înse cauza slăbirii ei, nici esorcismilor magilor nu le succedea, să o însănătoșeze, nici ordinările medicului nu avură nici un efect. Se zicea, că Ne-ne-Hofra a cădūt pradă morții.

„Orete alese pe sama ei una din criptele împărăteselor și chemă pe sculptori, să se vărșescă opera cea mai artistică, ce s'a executat vre o dată în galeriile cele mari ale criptelor împărăților.

„O tu, împărătesa mea mai frumoasă și de cât Athor!” zise împăratul, căruia cei 113 ani ai lui nu-l slăbiseră focul iubirii, spune-mi supărarea, rogu-te, care te face, să te sfărșesci înaintea ochilor mei.”

„Nu mă vei iubi mai mult, dacă ți-o voi spune,” zise ea cu îndoelă și cu frică.

„Să nu te mai iubesc pe tine! Cu atît mai mult te voi iubi. Îți jur pe genii din Amente, îți jur pe ochiul lui Osiris. Grăesc!” zise el, pătimaș ca un iubitoriu, poruncitoriu ca un împărat.

„Ascultă dar,” zise ea. „Într-o peșteră de lângă Essouan trăesce un anachoret, cel mai bătrîn și mai sfînt între vîrșii lui. Numele lui e Menofa. El a fost învățătoriu și păzitoriu meu, o Orete, și el îți va spune, ceea ce doresci, să sci, el îți va și ajuta, să găsești leac împotriva supărării mele.”

„Orete se sculă plin de bucurie. El în spiritul său se duse cu o sută de ani mai tînăr, de cum venise.

„Grăesc,” zise Orete către Menofa în palatul din Memphis.

„Și Menofa răspunse: „Preaputernice împărate, de ai fi tînăr, nu ți-ai răspunde, fiind că mă lipesc încă de viață; dar pe cum stau lucrurile acuma, voi să-ți spun, că împărătesa rabdă ca ori care altă femeie muritoare pedepsa unei crime.”

„Pedepsa unei crime!” strigă Orete mîniat.

„Așa e, a unei crime sevărșite împotriva sa.”

„Nu sînt dispus pentru a asculta glume,” zise împăratul.

„Ceea ce-ți spun, nu e glumă, pe cum vei auzi în dată. Ne-ne-Hofra a crescut sub ochii mei și-mi încredința tôte, cele ce priviau viața ei; așa între altele, că ea iubesc pe Barbec ficiorul grădinariului tatălui ei.”

„Fruntea lui Orete începu a se netezi în chip straniu.

„În inimă cu iubirea această, o împărate, sosi ea la tine și de iubirea asta va și muri.”

„Unde petrece ficiorul acela de grădinariu?” întrebă Orete.

„În Essouan.

Împăratul își și porunci două lucruri. Unuia îi porunci: „Mergi în Essouan și adu de acolo pe un tînăr cu numele Barbec. Îi vei găsi în grădinile tatălui împărătesei.” Aluia îi porunci: „Adună lucrători și vite de jug și unelte și-mi fă o insulă în lacul Chemmis, carea de și va purta un templu și un palat și o grădină cu tot felul de pomi și de vițe, totuși să plutescă, în cătrău o va mîna vîntul. Întocmesce insula și fii gata cu ea, pe când luna va începe a scăde.”

(Va urma.)

Editor și redactor răspundător:

Dr Victor Szmigelski.

Nr. 4026—1897.

(24) 3—3

I. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembrie st. n. 1897 se escrie concurs la *nouă* stipendii din *fundațiunea fericitului Archiepiscop și Metropolit Alesandru Sterca-Șuluț* și anume: două stipendii de câte 400 fl. destinate pentru iuriști și mediciniști la vre o universitate a țării din Transilvania, dintre cari unul fusese conferit la începutul anului 1896/7 medicinistului Ioan Recea pentru universitatea din Budapesta, unde nu s'a dus, ér cel alalt a fost folosit de iuristul Lucian Balint; două stipendii de câte 300 fl. pentru studenți, cari frecventază metalurgia, tehnica, pedagogia, sau ori ce științe reale, dintre cari cel dintăiu a fost folosit de Teodor Vandor absolut de pedagogiu din Budapesta, ér cel alalt de studentul în tehnică Corneliu Horșă; un stipendiu de 200 fl. destinat pentru iuriști în Cluș, folosit de Romul Pop Iurist absolut; două stipendii de câte 100 fl. pentru gimnasiști din clasele superioare, unul folosit de iuristul Ioan Coțofan, altul de gimnasistul Ioan Vancea; două stipendii de câte 60 fl. pentru gimnasiști, unul folosit de Victor Bugner gimnasist absolut, cel alalt de Aureliu Oprea gimnasist absolut.

Cel ce doresc a obține vre unul din stipendiile de mai sus, au să întrunescă următoarele condițiuni:

a) Că sînt români gr. cat. miseri născuți în Transilvania;

b) că pe lângă purtarea morală bună au din studii calculi de *eminentie*;

c) dintre concurenți vor ave preferință, cari vor pute dovedi, că sînt consăngenii cu piul fundator, spre care scop trebuie să producă atestat compus de respectivul oficiu parochial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă;

d) concurenții să alătore la cereri testimoni scolastic, carte de botez, atestat de paupertate, testimoni medical și să numescă expres institutul, la care și unde vor să continue studiile pre an. scol. 1897/8.

II. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembrie n. 1897 se escrie concurs la un stipendiu de 100 fl. v. a. din *fundațiunea Tordai*, folosit de iuristul absolut și candidat de avocat Pompeiu Micșă.

Cererile au să fie provădute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Șuluțane.

III. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembrie n. 1897 se escrie concurs la *trei* stipendii de câte 300 fl. v. a. din *fundațiunea lui Ioan Daniel (Dănuț) de Fersig*, folosite unul de iuristul absolut Ioan Getie, altul de gimnasistul Simeon Butean, care nu și-a legitimat progresul, și al treilea de Emiliu Péter preparand absolut.

Se observă, că numai în cazul acela pot căpeta și alții aceste stipendii, dacă între concurenți nu s'ar afla consăngenii cu fundatorul.

Cererile aŭ să fie provădute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

IV. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembrie n. 1897 se escrie concurs la două stipendii de câte 60 fl. din fundaţiunea *fericitului canonic Constantin Alutan*, unul folosit de Ioan Anca absolut de academia comereială din Cluş, altul de Iustin Iuga absolut de cl. VI gimnasială.

Preferinţă aŭ consăngenii.

Cererile aŭ să fie provădute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

V. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembrie n. 1897 se escrie concurs la un stipendiu de 22 fl. 50 cr. din fundaţiunea *fericitului canonic Ioan Chirilă*, folosit de Gregoriu Denghel absolut de şcola civilă din Făgăraş. Preferinţă aŭ consăngenii.

Cererile aŭ să fie provădute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

VI. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembrie n. 1897 se escrie concurs la un stipendiu de 40 fl. v. a. din fundaţiunea „*Cercului Orăştiei*“, folosit de gimnastul George Bota, care nu şi-a legitimat progresul.

La acest stipendiu pot concurge numai acel studenţi român gr. cat., cari cercetază *gimnaziul gr. cat. din Blaş, ori vre o academie de drepturi* şi sînt născuţi în vre una din comunele următoare ale cercului Orăştiei şi a nume: Şibot, Orăştiora de jos, Balomir, Bintiţ, Berii, Cióra, Vineria, Orăştiora de sus, Grid, Ghialmar, Castău, Dăncu mic, Ocolişul mic, Totia mică, Costesci, Cudşir, Ieledinţi, Ludescl, Măgura, Martinesci, Bucium, Dăncu mare, Totia mare, Spini, Pricaz, Petriui, Pişchint, Repaş, Romos, Romoşel, Şibişelul vechiu, Serăca, Tămăşesca, Tărtăria, Turdaş, Turmaş, Vaideiu, Simeria.

Cererile aŭ să fie provădute cu documentele indigitate la escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

VII. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembrie n. 1897 se escrie concurs la trei stipendii din fundaţiunea *fericitului Ştefan Ferdinand Hirsch*, şi a nume: unul de 400 fl. folosit de doctorul în sciinţele iuridice Eugeniu Păţăcean, altul de 300 fl. folosit de Emiliu Pop doctor în medicină, şi al 3-lea de 200 fl. folosit de Corneliu Mesaroş absolut de politehnicul din Viena.

La stipendiile acestea pot concurge numai românii gr. cat., născuţi în comunele următoare: Turda, Copand, Tur, Rediu, Comitig, Banabic, Aiton, Sân-Mărtinul deşert, Ceanul deşert, Agribiciu, Mischiu, Săndu, Petridul de sus, Petridul de mijloc, Petridul de jos, Berchiş, Măgura, Schiop (Puszta-Egres), Pusta-Sân-Craiu, Surduc, Bicălat, Iara interioră, Agriş (Ruha-Egeres), Muntele Băişorei, Ocolişul mic, Ocolişul mare, Runc, Cacova, Săcel, Lita magiară, Lita română, Filea de jos, Filea de sus, Ciurila, Selisce, Selicea, Micuş, Hăşmaş, Magiaruş (Magyaroság), Şutu, Silvaşul magiar, Indol, Ceanul mare, Băişora, Muntele Filei (F. Havasa), ca unele, cari odinioară aŭ format cesaro-regesca pretură a Turdei sub presidenţia *fericitului* fundator.

Cererile aŭ să fie provădute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

VIII. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembrie n. 1897 se escrie concurs la următoarele stipendii din fundaţiunea *fericitului Archiepiscop şi Metropolit Dr Ioan Vancea* numită „*Cassa archidieceasană*“:

1. La un stipendiu de 300 fl. creat conform venitelor *numai pe an. scol. 1897/8* şi destinat pentru studenţii de la Universitate ori institut politehnic.

2. La 6 stipendii de câte 60 fl. v. a. destinate pentru elevi preparandiali în Blaş ori la altă preparandie română greco-catolică, dintre cari 4 aŭ fost folosite de preparanţii din Blaş Romul Dobrin, Manase Lajos, George Vas şi Nicolaş Boeriu. ér două s'aŭ creat conform venitelor *numai pe an. scol. 1897/8*.

3. La un stipendiu de 100 fl. pentru fete, creat numai pe an. scol. 1897/8.

La aceste stipendii pot concurge numai românii, respective române gr. cat. din Archidieceasă. Preferinţă aŭ consăngenii şi afinii fundatorului, chiar şi când nu ar fi din Archidieceasă.

Cererile aŭ să fie instruite cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

IX. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembrie n. 1897 se escrie concurs la două stipendii de câte 90 fl. v. a., create din fundaţiunea *fericitului canonic Alesandru Micu*.

La aceste stipendii aŭ drept, să concurgă nepoţii şi nepotele de fraţi ai fundatorului, dacă aŭ absolvat şcolile elementare şi voesc a-şi continua studiile la ori ce fel de şcolă.

Cererile aŭ să fie provădute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

X. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembrie n. 1897 se escrie concurs la două stipendii de câte 60 fl. v. a. din fundaţiunea *Ilustrităţii Sale domnului Andrei Liviu Pop, prelat pontificiu, abate şi canonic în Lugos*.

La aceste stipendii aŭ drept, să concurgă numai consăngenii fundatorului fără dozebire de sex şi a nume: descendenţii lui Teodor Pop fost paroch în Barei, frate cu fundatorul, descendenţii surorilor fundatorului: Anastasia, Maria şi Ana născute Pop, apoi în linea a două, după mama fundatorului descendenţii lui Nuţu Flóre din Jucul inferior, de la care se trage familia David, dacă frecuentăză clasele elementare la oraşe ori alte şcole mai înalte, sau învaţă ceva maiestrie.

XI. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembrie n. 1897 se escrie concurs la trei stipendii din fundaţiunea fe-

ricitul Dr Simeon Ramontiai, şi a nume: un stipendiu de 100 fl. folosit de tehnicul Emiliu Surdu, altul de 84 fl. folosit de tehnicul George Voda, care nu şi-a legitimat progresul, şi al treilea tot de 84 fl. folosit de iuristul Ioan Miclea, care asemenea nu şi-a legitimat progresul.

La aceste stipendii pot concurge:

a) numai tinerii studenţi miseri, născuţi în Transilvania, românii de naţionalitate;

b) cari pe lângă purtare bună aŭ din studii calculi de eminentie;

c) dintre concurenţii vor ave preferinţă cei de origine nobili şi consăngenii cu fundatorului.

d) Cererile aŭ să fie provădute cu documentele indigitate la escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

e) Concurenţii să numescă expres institutul, la care şi unde vor să studieze.

XII. Escriere de concurs.

Până în 7 Septembrie n. 1897 se escrie concurs la două stipendii de câte 70 fl. din fundaţiunea „*Ioan Gavrilă Vajda de Sodsmezó şi soţia sa Elisabetu născută Fuleovicu*“, dintre cari unul a fost folosit de tehnicul Florea Bogdan, care nu şi-a legitimat progresul, altul de Simeon Precup, absolut de şcola de cadeţi.

Cererile aŭ să fie instruite conform escrierii de concurs pentru stipendiile Romanţiane.

XIII. Escriere de concurs.

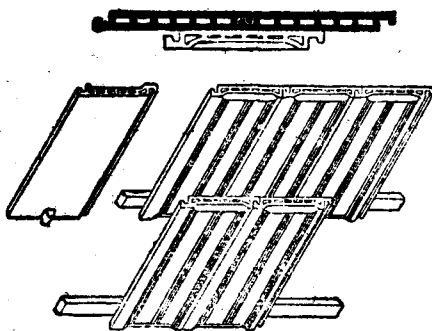
Până în 7 Septembrie n. 1897 se escrie concurs la două stipendii din fundaţiunea *Kleiniană*, unul de 180 fl. folosit de Romul Dobo doctor în medicină şi altul de 120 fl. folosit de Aureliu Sanciali gimnast absolut.

Cererile să se provađa cu documentele indicate în escrierea de concurs pentru stipendiile Romanţiane.

Blaş în 10 August 1897.

Consistoriul arhiepiscopesc gr. catolic de Alba Iulia şi Făgăraş.

Ţiglele lui Gavriil Ugron.

În fabrica de cărămidă şi de ţigle din Odorheiu secuesc (Székely-Udvarhely Bethlenfalva) a lui Gavriil Ugron se pregătesc două feluri de ţiglă: frământate cu maşina şi aruncate.

1. **Şindile franceze de ţiglă** (ţiglă brăzdată) în măsurile următoare: lăţime 21 cm., lungime 40 cm., 15 bucăţi acoper 1 m², într'un vagon încăp 4300—4500 bucăţi. Se fabrică şi ţigle de jumătate partea dreaptă şi stîngă. Preţul în Odorheiu secuesc: 1000 de bucăţi în vagon 24 fl.

Avantaje: Greutatea ţiglei necesare spre acoperirea aceluiaşi teren de coperiş e mai uşoră cu 30% de cât greutatea ori cărei alte ţigle. Făcându-se lăţuirea la distanţă de 32 cm., se recer laţi numai pe jumătate. Coperişul formeză un întreg, sub care nu se scurge nici plôe, nici se suflă zăpadă; având din lăuntru şese canale gôle, se opune schimbărilor iuţi ale căldurei şi frigului, erna ţine coperişul cald, vara răcoros.

2. **Ţigle de rînd de coperiş**, frământate cu maşini din lut de calitate uniformă, a căror măsurii sînt următoarele: lungimea 40 cm., lăţimea 17.5 cm.; 34 bucăţi acoper 1 m²; lăţuirea sub ea se pôte face la distanţă de 18 cm.; într'un vagon încăp 6300—6500 bucăţi. Preţul în vagon la staţiunea de la Odorheiu secuesc 1000 bucăţi 13 fl.

(23) 3—3